

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Spoluúčast poškozeného - snížení náhrady škody

I přesto, že běžně vymezujeme v rámci práva odpovědnosti za škodu strany černobíle jako škůdce a poškozeného, často dochází k tomu, že poškozený sám svým jednáním ke vzniku své škody přispěje, a je tak do určité míry sám škůdcem. Nadto si někdy strany způsobí škodu vzájemně a je třeba určit jejich podíly na náhradě škody způsobené druhé straně. Následující text se zaměřuje na to, jak otázky snížení náhrady škody z důvodu spoluúčasti poškozeného řeší účinná právní úprava a judikatura Nejvyššího soudu.

Úvod

Typickým příkladem spoluúčasti poškozeného na vzniku škody nebo nemajetkové újmy (dále jen „škoda“) je určitá forma zanedbání potřebné opatrnosti. I přesto, že tyto případy nejsou omezeny určitou oblastí, v soudní praxi často hraje spoluúčast roli při nehodách v silničním provozu.

Nejvyšší soud např. řešil případ, kdy řidič nákladní soupravy při pokusu se vyhnout chodkyni jdoucí po okraji vozovky najel zadním kolem tahače na její nohu. Bylo však rovněž prokázáno, že poškozená chodkyně šla po nesprávné straně silnice, nepoužila chodník a za tmy šla v oblečení bez reflexních prvků.[\[1\]](#) V jiném případě šlo o to, že řidič osobního automobilu s vozidlem zastavil u pravého okraje a otevřel dveře vozidla v době, kdy jej vlevo objížděla cyklistka, přičemž došlo ke střetu a jejímu zranění. Cyklistka přitom neměla při jízdě přilbu.[\[2\]](#)

Příkladem z jiné oblasti je případ, kdy zaměstnankyně notářky neodhalila falzifikát občanského průkazu při ověřování podpisu na kupní smlouvě. Mimo jiné následkem této skutečnosti kupující nenabyla do vlastnictví předmětnou nemovitost a přišla tak o část kupní ceny, kterou po podpisu kupní smlouvy uhradila. Notářka byla následně žalována ze strany kupující o náhradu škody v této výši. Kupující přitom nevyužila notářskou ani jinou úschovu, a tak se řešila otázka, zda jí lze toto dobrovolné podstoupení rizika klást k tíži.[\[3\]](#)

Okolnosti, které se přičítají poškozenému

Účinná právní úprava řeší tyto případy obecně v ustanovení § 2918 občanského zákoníku: *„Vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží. Podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.“*

V první řadě je třeba upozornit na to, že i přesto, že se zde upravený právní institut často nazývá jako tzv. spoluzavinění poškozeného, nekryje se výlučně s pojmem zavinění (úmyslem nebo nedbalostí), jak se běžně vymezuje v právu odpovědnosti za škodu. Jde zde totiž striktně vzato o otázku příčinné souvislosti, a nikoli zavinění. Jaké jsou tedy okolnosti, které se přičítají poškozenému a na základě kterých má škůdce právo, aby byla jeho povinnost k náhradě škody snížena?

Nejčastěji jde o okolnost, která de facto splývá s pojmem nedbalosti, totiž o absenci potřebné pečlivosti poškozeného vůči vlastním statkům.[\[4\]](#) Pokud si tedy poškozený nepočíná tak, jak lze od osoby průměrných vlastností důvodně očekávat, může být jeho náhrada škody odpovídajícím

způsobem snížena.[5] Je vhodné doplnit, že tento závěr se uplatní nezávisle na tom, zda škůdce odpovídá poškozenému na základě skutkové podstaty subjektivní odpovědnosti (na základě své nedbalosti) nebo objektivní odpovědnosti (bez ohledu na svou případnou nedbalost).

Dále může být poškozenému přičten k tíži i provoz zvláště nebezpečné aktivity. To půjde nejčastěji dovodit na základě toho, že sám odpovídá vůči škůdci v rámci objektivní odpovědnosti. Typickým příkladem je tzv. střet provozů dvou dopravních prostředků, za které je jejich provozovateli ukládána z důvodu jejich nebezpečnosti objektivní odpovědnost, a který je v občanském zákoníku dokonce i zvláště upraven: „*Střetnou-li se provozy dvou nebo více provozovatelů a jedná-li se o vypořádání mezi těmito provozovateli, vypořádají se provozovatelé podle své účasti na způsobení vzniklé škody.*“[6] Dále si lze představit i střet vozidla s nebezpečným zvířetem, v rámci kterého se bude řešit účast provozovatele vozidla a vlastníka tohoto zvířete, a jiné podobné případy.

Poškozenému lze také dále přičíst i jednání jeho pomocníka (např. jeho subdodavatele nebo zaměstnance), pokud ke škodě přispěl.[7]

Případy z judikatury, které byly předmětem kritiky

Nejvyšší soud však jde ještě dále, když ve svých rozhodnutích opakovaně uvádí, že poškozenému se přičítají veškeré okolnosti na jeho straně, jež přispěly ke škodlivému následku, přičemž se nemusí jednat přímo o porušení jeho právní povinnosti.[8] Dokonce se může jednat i o náhodu, která poškozeného postihla.[9]

Tento paušální závěr ovšem vyvolává v některých případech pochybnosti. Dovolím si stručně představit dva případy, ve kterých Nejvyšší soud přičítel poškozenému i jednání, které by mu z mého pohledu přičíst neměl a které byly v odborné literatuře předmětem kritických připomínek.

V prvním případě šlo o dopravní nehodu uvedenou v úvodu, kdy řidič osobního automobilu otevřel dveře zaparkovaného vozidla v době, kdy jej vlevo objížděla cyklistka bez přilby. Odvolací soud dovodil dokonce 80 % spoluúčast cyklistky s odkazem na znalecký posudek, podle kterého 80 % cyklistů, kteří utrpěli smrtelné zranění hlavy a neměli při jízdě přilbu, by přežilo, pokud by tuto přilbu měli. Nejvyšší soud tento závěr ve svém rozhodnutí potvrdil.[10]

Toto rozhodnutí je však problematické. Za prvé je výše spoluúčasti v tomto případě zjevně excesivní, protože rozhodující příčinou stále bylo jednání řidiče, a nikoliv jednání cyklisty. Dále mohl řidič střetu při vynaložení náležité opatrnosti snadno předejít. Z pohledu ekonomické analýzy práva jsou náklady řidiče na zabránění vzniku újmy v tomto případě bezesporu nižší než náklady cyklisty. Rovněž ani uvedený argument znaleckým posudkem nemůže obstát, neboť cyklistka v daném případě neměla právní povinnost přilbu mít a nebylo ničím podloženo, že průměrný cyklista by přilbu měl a že si proto počínala nedbale. Toto rozhodnutí tak oprávněně vyvolalo u části odborné veřejnosti kritiku i s ohledem na srovnatelná rozhodnutí v Německu, která pro založení spoluúčasti právě vyžadují, aby použití přilby bylo v dané době u cyklistů alespoň obvyklé.[11] V opačném případě nelze dovodit, že by si poškozený počínal neopatrně a dovozovat jakoukoli jeho spoluúčast.

V jiném rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil při autonehodě spoluzavinění zraněné nezletilé v rozsahu 20 % z toho důvodu, že ji její rodiče usadili do nevyhovující dětské autosedačky.[12] Sporný bod tohoto rozhodnutí spočívá v tom, zda lze nezletilé poškozené takto bez dalšího přičíst k tíži jednání jejich zákonných zástupců, což je u části odborné veřejnosti opět kritizováno.[13] Pro takové přičtení není legitimní důvod, protože v tomto případě poškozená nemohla své usazení nijak ovlivnit. Z mého pohledu by proto nezletilé měla být přiznána náhrada újmy v plné výši s tím, že zákonní zástupci by mohli být žalovanou (v tomto konkrétním případě pojišťovnou) následně sami žalováni z důvodu porušení jejich právních povinností právě v rozsahu jejich podílu na způsobené újmě. Dalším

argumentem je ochrana nezletilých, potažmo i rodinných vztahů. Pokud totiž nezletilá bude chtít získat náhradu zbývající části způsobené újmy, kterou ji Nejvyšší soud odmítl přiznat, bude o ni muset následně žalovat své rodiče.

Závěr a doporučení

Zákonná úprava je nastavena tak, aby mohlo být dosaženo spravedlivého rozložení náhrady způsobené škody mezi všechny osoby, které ji způsobily. K přesvědčivým závěrům dospívá ve většině rozhodnutí i Nejvyšší soud.

Z mého pohledu však vyvolává pochybnosti paušální závěr Nejvyššího soudu, že se poškozenému přičítají veškeré okolnosti na jeho straně, jež přispěly ke škodlivému následku. Jak bylo výše ukázáno, některá rozhodnutí založená na tomto obecném závěru nelze považovat za správná a je možné, že některé související závěry Nejvyššího soudu budou ještě v budoucnu upřesněny. Lze proto doporučit, aby strany předtím, než povedou spor o náhradu škody, pečlivě vyhodnotily rozsah způsobené škody v konkrétním případě včetně argumentů souvisejících s možnou spoluúčastí poškozeného na jejím vzniku.

JUDr. Vojtěch Lovětínský, Ph.D., LL.M.
advokát

[Doležal & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Koliště 1912/13
602 00 Brno

Růžová 1416/17
110 00 Praha

tel.: +420 543 217 520

e-mail: office@dolezalpartners.com

VELMI DOPORUČOVANÁ KANCELÁŘ

-
- [1] Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. 25 Cdo 698/2018. V tomto případě byla dovozena spoluúčast ve výši 50 %.
- [2] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2974/2011. V tomto případě byla dovozena spoluúčast ve výši 80 %.
- [3] Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2018, sp. zn. 25 Cdo 612/2017. V tomto případě byla dovozena spoluúčast i s odkazem na právnické vzdělání poškozené ve výši 50 %.
- [4] Srov. Melzer, F. Komentář k § 2918, in: Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, m. č. 14. Srov. Pašek, M. Komentář k § 2918, in: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, m. č. 4.
- [5] Srov. ustanovení § 2912 občanského zákoníku.
- [6] Ustanovení § 2932 občanského zákoníku.
- [7] Srov. Melzer, F. Op. cit. sub 4, m. č. 63.
- [8] Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3807/2014.
- [9] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009.
- [10] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2974/2011.
- [11] Srov. zejména Čech, P., Flídr, J. Znovu ke spoluzavinění cyklisty bez helmy. Rekodifikace & praxe 11/2014, s. 28-32.
- [12] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4463/2017.
- [13] Srov. Melzer, F. Op. cit. sub 4, m. č. 66. Srov. Pašek, M. Op. cit. sub 4, m. č. 3.

Další články:

- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpečnostní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)